

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De Sancto Timotheo Episcopo Antinoi In Aegypto Commentarius Praevius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A discipulos nominat apostolos XII, de quibus praemisit ibidem quod in apostolis nec primus nec medius nec ultimus fuit. Hic Nathanael erat unus de septem discipulis quibus apparuit Christus resurgens ad mare Tiberiadis. Hic Nathanael postea vocatus est Ursicinus et missus a beato apostolo Petro de Roma apud Bituricas. Eidem urbi primus fuit episcopus, ubi post bonorum multorum operum insignia quievit in Christo.

Cuius corpus longo tempore post, scilicet circa annum Domini quingentesimum sexagesimum octavum extra Bituricas in vineis divina revelatione repertum est, et sepultum per manus sancti Germani Parisiensis episcopi in ecclesia Sancti Symphoriani martyris quae nunc beati Ursicini nomine obumbrata sancti martyris vocabulum amisit (1).

VITA II

(1) Sequitur Catena Patrum de Nathanaele.

DE SANCTO TIMOTHEO

EPISCOPO ANTINOI IN AEGYPTO

SAEC. IV

COMMENTARIUS PRAEVIUS

P. P.

Synaxarium Alexandrinum de S. Timotheo

1. Extra synaxarium arabicum ecclesiae copticae, quod hic, ut alias solent, sequuntur Habessini, vix ulla usquam servata est memoria sancti cuiusdam confessoris, nomine Timothei, qui Diocletiani et Constantini Magni aetate episcopus fuerit civilitatis Antinoi in Aegypto superiore. Immo etiam in prima forma synaxarii Alexandrini, quam dimidiato circiter saeculo XIII (1) consarcinavit Michael Alhrbis et Maligiae episcopus, non videtur existisse S. Timothei elogium. Abest enim a codice bibliothecae Nationalis Parisiensis 4860 (2) qui ex antiquioribus est, et fortasse omnium qui in Europa innotuerunt vetustissimus, si reapse ad extremum saeculum XIV pertingit, ut indubitanter asserit Renatus Basset (3). Aut igitur a Johanne Parali episcopo aut ab aliquo eorum qui recentiore aetate opus Michaelis retractarunt Timothei mentio addita fuerit oportet. Unde autem synaxarista hinc posterior eam hauserit, coniectando assequi non possumus.

historiam refert inanem

2. Et re quidem vera sancti historia, qualis nobis exhibetur, rebus adeo vacua est ut ipsa sua inanitate investigationem effugiat. Sic ea paucis comprehendi potest. Timotheus, ignotis parentibus, incerto tempore et loco natus, a prima aetate monasticam vitam complexus est: in quo coenobio et quo magistro, importunus sit qui resciscere voluerit. Neque certius constat quando et cuius voluntate Antinoi episcopus factus sit. Saeviente in christianos Diocletiano imperatore, in carcerem coniectus est cum aliis plurimis fidelibus quorum pars maxima in tormentis interiit. Tribus post annis, cum Constantinus magnus pacem ecclesiae restituisset, Timotheus cum paucis confessoribus

qui superstites erant e custodia emissus est, et ad ecclesiam suam redux sollemnem supplicationem instituit pro iniquo iudice a quo tanta malefacta perpessus fuerat. Quod cum ad aures praefecti pervenisset, is rei admiratione permotus, in episcopi disciplinam se tradidit, suscepioque baptismo, munere suo se abdicavit atque monachus factus est. Sanctus autem Timotheus in regendo grege suo perrexit et in pace aetatem absoluit. Haec synaxarista.

3. Iamvero nugatorum foret naevos erroresque huius modi historiae singillatim exquirere, quam patet aevo sequiore, ab indocto homine nobis narratam esse, qui ne suspicabatur quidem post Christum natum tempus unquam fuisse cum in Aegypto monachi non existerent. In primis suspecta est eius similitudo cum narratiunculis quibusdam aperte fabulosis. Nempe in libris hagiographicis coptorum alii celebrantur confessores, seu martyres citra sanguinis effusionem, qui in Aegypto et quidem in eadem illa civitate Antinoi, post pulsum regno Diocletianum et carceribus emissi fuerint. Exemplo sit S. Poemen (Bamūn) e Miniat Chaṣib, in finibus Hermopoleos Magnae (Ašmunān), qui fertur Antinoi plurima tormenta perpessus esse, donec, eversa idolatria, a Constantino imperatore liberatus est (4); itidemque S. Nub vel Anub confessor (5), qui in illius Passione vel potius synaxario memoratur, et proprium elogium habet ad diem 23 mensis pagni. Dicitur is quidem cum aliis septuaginta uno e custodia emissis ab ipso Constantino imperatore honoris causa arcessitum fuisse (6). Horum simillima imago est S. Nabraha, cuius Acta coptice exstant.

et ad pervagatum exemplum

F

(1) Vid. Fr. GÖLN, *Der Nomokanon Mihd'ils von Malig*, in *Oriens Christianus*, t. VI (1906), p. 75-78. — (2) R. BASSET, *Le Synaxaire arabe jacobite (rédaetion copte)*, in *Patrologia Orientalis*, t. III [s. a.], p. 286; J. FORGET, *Synaxarium Alexandrinum*, in *Corpus Scriptorum christianorum Orientalium*, Ser. arab., Textus, ser. 3, t. XIX (1912), pp. 312, 315. — (3) BASSET, op. c., *Patrologia Orientalis*, t. I, p. 220. — (4) *Synaxarium copticum* ad d. 9 choiac; BASSET, *Patrologia Orientalis*, t. III, p. 412-15;

FORGET, op. c., t. XVIII, p. 144-46; cf. synaxarium aethiopicum ad d. 9 tāhsās; ZOTENBERG, *Catalogue des manuscrits éthiopiens de la Bibliothèque Nationale*, p. 166. — (5) Isne cuius ecclesiam prope Hermopolim (Ašmunān) memorat abū Ṣāliḥ, an quis alius, incertum. Cf. B. A. EVETTS, *The Churches and Monasteries of Egypt and some neighbouring countries attributed to Abū Ṣāliḥ the Armenian*, in *Anecdota Oxoniensia, Semitic series*, t. VII (1895), fol. 38a. — (6) *Synaxarium Alexandrinum*, FORGET, op. c., t. XIX, Qui

AUCTORE
P. P.

Qui Antinoi pariter a praeside Ariano multiplici cruciatuum varietate affectus est, usque ad Constantini edictum. Is <αφ>οτ<εβ c>αβπε ετ<ρε>τκω εβολ η<πε>χρηστια-
λος <τη>ροτ <ε>τοπτ<εβ>οτη εν<ε>
εψητε<κω>οτ ετβε πρην ηπεχς.
ατω <η>τεροτκω εβολ λεμμητα-
λος ηη <π>εφτλακη χηη ερακοτε
βραβρα ελπτηνωτ. ατκα πιακα-
ριοε ανα παβραβρα εβολ βωωφ ατω
αφει εβρα επεφνη (1): edixit ut dimit-
terentur omnes christiani qui in carceribus in-
clusi erant propter christi. Quando igitur
emissi sunt ii qui in metallis (μέταλλον)
et custodiis (φυλακή) erant, inde ab Alexandria
ad Antinoum usque, emissus est quoque beatus
(μακάριος) dominus Nabraha; qui domum suam
abiit... Haec prope ipsa formula est quae in Timo-
thei nostri synaxario legitur. Unde nimis proba-
biliter conici potest contractum istud fuisse e
coptica Passione quadam, quae rursus ad translati-
cium quodpiam archetypum ficta sit, puta Vi-
tam S. Nicolai Myrensis episcopi, an cuius alius.
Nihilo tamen setius a portentosa fabularum ista-
rum insipientia se iungitur simplici quadam et
sobria gravitate ad mores informandos accomo-
data, quae copticorum martyrum Passionibus mi-
rum quantum aliena est. Desumptam potius hanc
historiam credideris sive ex Vitis Patrum, sive ex
summa quadam narrationum animae utilium, ubi
inter alia virtutum exempla, laudabantur et ii
qui ἀνωσιχαζία claruissent. Eius modi librorum
olim in Aegypto prope infinita varietas fuit, ne-
que certo argumento praediudicatum est synaxa-

pie fictam,

ristam in erraticum quemdam rivulum ex isto
perenni fonte permanantem casu non incidisse (2).

4. Ad rem quod attinet, urbs Antinoum, quae
ab Hadriano imperatore condita fuit et in qua
duces Thebaidis aliquando sedem habuerunt (3),
iam tum ab ineunte saeculo IV, inter dioeceses
Superioris Aegypti computabatur. Eius episcopus
nomine Tyrannus Nicaeno concilio interfuit (4).
Huicne praecesserit alius nomine Timotheus,
aliunde incertum est (5) et ex nostro synaxario
utique demonstrari non potest. Quis tamen hoc
prae fracte negare ausit? Martyribus aliquot
illustribus Antinoum etiam claruit, etsi non
videntur ea multitudine fuisse, quam iactat syna-
xarista (6). Ne multa: tota quaestio in medio
relinquenda est, donec ex oblivione emerget do-
cumentum quodpiam quod eam minus incerta
luce perfundat.

5. Synaxarium S. Timothei arabico sermone
bis editum est, a Rev. D. Iulio Forget (7) ex codice
Vaticano Arab. 62 anni 1712 (8), collatis biblio-
thecae Nationalis Parisiensis arab. 256 et 4860 (9),
et a viro docto Renato Basset (10) ex eodem codice
Parisiensi 156, saeculi XVI. Horum aliorumque co-
dicum (11) quanti quisque jaciendus sit, hoc loco,
inquirere non vacat. Quaestio enim late serpit,
neque ex uno Timothei nostri elogio diiudicari po-
test. In isto quidem emendatione minus videtur
egere codex Vaticanus, quem praecipue secutus est
I. Forget. Hunc igitur et nos praelulimus. Cum
autem in legendo cod. Parisiensi 256 clarissim
editores non ubique inter se consentire viderentur,
huius lectum ab ipso fonte repetivimus (= P).
Una cum isto plerumque ab exemplari Vaticano
pauculis locis recedit codex bibliothecae Nationa-
lis Parisiensis 4770; cuius varias lectiones ab
editione I. Forget mutuati sumus (= B).

de qua
aliunde
nihil
constat.

Editionis
fontes.

p. 184-85; cf. synaxarium aethiopicum ad diem
23 sanē, ed. Ign. GUMI, *Patrologia Orientalis*,
t. I (1907), p. 661-64. — (1) Ed. H. MUNIER,
*Bulletin de l'Institut français d'archéologie orien-
tale*, t. XV, 2 (1918), p. 258. — (2) De fontibus
synaxarii coptici, vide quae cum egregia eru-
ditione obiter attigit Ignatius GUMI, *The Ethio-
pic Senkessar*, in *Journal of the Royal Asiatic
Society*, 1911, p. 739-41. — (3) J. MASPERO et
G. WIET, *Matériaux pour servir à la géographie
de l'Égypte*, Première série, in *Mémoires publiés
par les membres de l'Institut français d'arché-
ologie orientale du Caire*, t. XXXVI (1914),
p. 25-27. — (4) H. GELZER, H. HILGENFELD et
O. CUNTZ, *Patrum Nicaenorum nomina latine
graece coptice syriace arabice armeniace* (Lipsiae,

1898), pp. LX, n. 14, 8, 62, 98, 120, cet. —
(5) Vide LE QUIEN, *Oriens Christianus*, t. II, 593-
594. — (6) H. DELEHAYE, *Les origines du culte
des martyrs*, p. 253-54; *Les martyrs d'Égypte*,
in *Anal. Boll.*, t. XL, p. 33-34. — (7) Op. c.,
t. XVIII, p. 104-105; latine, op. c., Versio, ser. 3,
t. XVIII (1922), p. 117-18. — (8) MAI, *Codices ara-
bici bibliothecae Vaticanae*, in *Scriptorum veterum
nova collectio*, t. IV (1831), p. 92-109. — (9) FOR-
GET, op. c., t. XIX, p. 310. — (10) *Patrologia
Orientalis*, t. III, p. 286-87. — (11) Inter hos qua-
dantenus noti sunt duo codices Göttingenses e
quibus sex priores menses synaxarii coptici
germanice convertit Ferdinandus WÜSTENFELD,
Synaxarium das ist Heiligen-Kalender (Gotha,
1879), cf. p. 113-14.

VITA S. TIMOTHEI EPISCOPI

Ex codicibus synaxarii Alexandrini Vaticano Arab. 62 et bibliothecae Nationalis Parisiensis Arab. 4860 (= B) ad fidem editionis Iulii Forget; collato codice bibl. Nation. Paris. Arab. 256 (= P). Cf. Comm. praev. num. 5.

اليوم الثالث عشر من شهر هاتور
في هذا اليوم تبيح الاب القديس¹ طيماتاوس اسقف
مدينة ارضنا. هذا القديس² كان باراً تقياً قد تهب
منذ³ صغره وسلك في كل مسلك من الفضيلة. فقبض

¹ om. P. — ² ادي P. — ³ من P, B.

Dies decimus tertius mensis hatur.

Hoc die requievit pater sanctus Timotheus,
episcopus urbis Antinoi. Iste sanctus erat pius
et innocens, qui a tenera aetate monachus factus
excellens in omnibus vivendi genus secta-
tus est. Hunc praefectus Antinoi comprehendit

S. Timo-
theus
episcopus

عليه

A عليه متولي انصنا لاجل اعترافه⁴ بالمسيح وتعلم الناس
 الايمان به. فعاقيه بعقوبات مختلفة ومكث برده الى
 الحبس ويخرجه يعاقبه ثلاثة سنين متوالية وكان معه في
 الحبس عدة قديسين مسوكين لاجل⁵ الامانة فلم يزل⁶
 يخرج منهم ويأقب ويسفك دمايهم⁷ الطاهرة الى ان
 بقي في حبسه⁸ جماعة قليل منهم هذا الاب. فاهلك الرب
 انكافر ديتلاديانوس⁹ وتلك الملك¹⁰ للجب لله قسطنطين
 فوصلت كتبه¹¹ باخراج المعتزين¹² من سائر الجوس¹³ في
 الدنيا كلها. فانخرج هذا القديس من¹⁴ جملة من خرج.
 فلما مضى الى قلايته جمع الرهبان الذي في كوسيه
 والكهنه وعمل صلاة عظيمة ليلة كاملة وطب من الله
 من اجل خلاص نفس الامير الذي عاقبه وكان يقول: يا
 رب هذا الذي¹⁵ اوصل الي خيرات كثيرة¹⁶ وسبب لي
 الاتصال بك. يا الله¹⁷ سبب هذا¹⁸ الامير ان يتصل بك
 يا رب. فتعجبوا¹⁹ الناس من طهارة قلب هذا الاب²⁰.
 فلما اتصل الخبر بالامير عجب في نفسه وقال: انا كنت
 اظن انه يذمني لاجل ما عاقبته²¹ ويدعي علي فهو يدي
 لي الان²². بالحققة ان مذهب هولاء القوم النصراني
 فيه سر²³ الاهي. ثم سر²⁴ خلف هذا الاسقف²⁵
 واستعلم منه شريعة النصراني فوفه هذا²⁶ الاب بسبب²⁷
 تجسد ابن الله وكيف تكلمت²⁸ بذلك كل الانبيا من
 قبل ذلك بسنين كثيرة وكيف حقق اقوالهم وقرا عليه
 الانجيل²⁹ فآمن بالسيد المسيح³⁰ على يد هذا الاب.
 وعمده ثم ترك الولاية وترهب وصار من رعية هذا الاب.
 واقام هذا الاب بقية ايامه مداوما لتعليم رعيته وحارسا
 لهم. ثم تيسح بسلام³² بركة صلاة هذا الاب تكون
 معنا. امين

propterea quod Christum confiteretur huiusque
 fidem homines doceret. Variis eum poenis affecit
 neque⁴ desiit eum subinde in carcerem remittere
 et indidem educere per tres annos continuos eum
 exercians. Erant autem cum eo in carcere sancti
 complures propter fidem comprehensi, ex quibus
 subinde praefectus¹ aliquos educere non inter-
 misit, quos cruciabat et quorum purum sangui-
 nem fundebat; donec in eius carcere non reman-
 sit nisi parva manus (captivorum) inter quos
 erat ille pater. Evertit² autem Dominus impium
 Diocletianum, et regno potitus est rex Deo carus
 Constantinus, a quo litterae advenerunt³ ut ex
 omnibus universi orbis carceribus confessores
 educerentur. In numero igitur eorum qui emissi
 sunt emissus est et ille sanctus. Ut autem ad
 cellam suam pervenit, convocavit monachos suae
 dioeceseos atque sacerdotes, et per integram
 noctem validis precibus Deum obsecravit ut
 animam principis liberaret, qui eum excruciaverat,
 his verbis utens: «Is est, Domine, qui benefi-
 cia plurima in me contulit, et ad te, Deus, ac-
 cessum mihi dedit: fac igitur, Domine, ut ad te
 princeps ille accedendi copiam habeat.» Mirati
 sunt homines candorem animi huius patris. Cum
 autem rei fama ad principem pervenisset, secum
 ipse admirans dixit: «Equidem illum infensum
 mihi futurum esse existimabam, propter poenas
 quibus eum affeci, adeoque eum mihi male pre-
 caturum: nunc autem mihi bene precatur. Pro-
 fecto in huius gentis christianae religione myste-
 rium divinum inesse necesse est.» Proinde epis-
 copum iussit inquiri; a quo christianorum legem
 discere voluit. Pater igitur eum docuit quae per-
 tinent ad incarnationem filii Dei; quomodo de
 hac locuti essent omnes prophetae multis ante
 annis, et quomodo eorum dicta comprobata
 fuissent. Evangelium ei praelegit. Credidit ille
 Christo, patris huius opera, a quo et baptizatus
 est. Deinde a praefectura se abdicavit, et mona-
 chus factus est de grege huius patris. Qui pater
 per reliquam aetatem perseveravit in grege suo
 instituendo atque custodiendo, et tandem in pa-
 ce requievit. Benedictio precationis huius patris
 nobiscum sit. Amen.

VITA
 e dira
 custodia

vixit
 emissus,

orat pro
 iudice suo

eumque
 Christo
 adiungit.

4 add. P. B. في حبسه والمتولي⁶. — P. من اجل⁵. — P. اقراره⁴.
 — (فاهلك — ديتلاديانوس)⁹. — P. الحبس⁸. — P. دمام⁷.
 — P. البار¹⁰. — P. واما اهلك الرب ديتلاديانوس الملك الكافر
 P. مع¹⁴. — P. حبوس¹³. — P. المختلين¹². — P. رسله بالكتب¹¹.
 P. عاقبه (ما عاقبته)²¹. — P. القديس²⁰. — P. يا رب الاتصال بك فتعجب (الامير — فتعجبوا)¹⁹. — P. له¹⁸.
 — om. P. — P. القديس²⁵. — P. ارسل²⁴. — P. من القوم — سر²³. — P. وهو يدعو الي (فهو — الان)²².
 — om. P. — P. القديس³¹. — P. بالمسيح (بالسيد المسيح)³⁰. — P. المقدس²⁹. — P. نظقت²⁸. — P. سبب²⁷.

¹ neque sanctus a carcere suo recessit, cum
 interea praefectus... P. — ² postquam autem
 evertit P. — ³ advenerunt eius legati cum litte-
 ris P.